

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Francisci Svarez Granatensis E Societate Iesv
Doctoris Theologi, Et In Conimbricensi Academia Primarij
at[que] Emeriti olim Professoris Tractatvs Qvinqve, Ad
Primam Secvndae D. Thomae**

Suárez, Francisco

Mogvntiae, 1629

4. Quo tempore censeatur quis peccare peccato omissionis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94065](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94065)

qua ratione actus ille, vt sic posset dici peccatum in omissionis, quia omissioni non repugnat includi re aliquem actum. Secundo. Certum est illum actum, si alias ex obiecto sit malus, vel contrarius virtuti, retinere propriam malitiam, vt si quis furatur tempore quo tenetur audire sacrum.

IV. Difficultas vero est quando actus ille videtur bonus ex obiecto, vel indifferens, vt actus studii, an habeat aliam malitiam distinctam à malitia omissionis. Ad quam solet sub distinctione responderi, nam si quis aduertit se hoc tempore omittere, & ex nimio affectu ad illud opus, velit nihilominus illud exercere, & sic omittere: tunc actus ille habet malitiam specie distinctam, quia vere est contra reuerentiam propriam virtutis, & quia constituit vltimum finem in illo obiecto. Si vero non aduertit & ex negligentia quadam sequatur omisio, tunc dicunt non habere actum illum malitiam præter malitiam omissionis, quia non procedit omisio ex inordinato affectu ad illud opus. Cuius distinctionis prima pars consentanea est his, quæ supra diximus in materia de malitia, & de peccato veniali. Sed in secunda parte videtur esse nonnulla difficultas, quia vel illa omisio ex negligentia, oritur ex ipso opere, & ex nimio conatu, & affectu, & tunc iam ille actus est per se malus in propria specie, quia indebite fit. Vel non est actus ille causa negligentia, vel inaduertentia, sed accedit hominem dum hæc operatur, negligere alium, & tunc neque actus ille peccatum erit, sed concomitantem se habebit, quia non est causa. Confirmatur, quia si ille actus in propria specie esset bonus, & virtutis, numquam esset causa malicie omissionis: ergo semper præintelligitur in illo prior alia malitia. Respondeo argumentum concludere, quod actus ille quandocumque est causa omissionis præter malitiam omissionis habere aliam inordinationem in propria specie, quia reuera caret alia honestate, quam habere deberet, tamen illa inordinatio non semper est per se gravis, neque mortalis, nisi sit priori modo amatus ille actus per modum vltimi finis.

V. Secunda propositio. Quando actus qui fit tempore omissionis non est causa omissionis, sed concomitantem se habet, nullum est peccatum. Est communis sententia, & patet, quia illa actio non est causa, neque occasio peccandi, vt suppono, & probatur, quia eius obiectum bonum est, & ex vi omissionis nullam habet circumstantiam malam: ergo. Probatur minor, nam maxime haberet circumstantiam temporis: sed hæc non est necessaria semora obligatione præcepti extrinseci, & illud tempus est conueniens ad illam actionem, præceptum autem non reddit illud tempus ad actionem incommodum, nisi quantum ad actio illa potest esse occasio hoc tempore non obediendi præcepto: sed posito illo casu iam non est occasio: ergo. Confirmatur primo, nam contingere potest illum actum esse sub præcepto, vt si quis vouisset studere toto illo tempore, quo manet domi, & iam decreuisset non exire de domo, tunc ratione voti teneretur illud facere: ergo signum est illud non esse peccatum. Confirmatur secundo, quia in huiusmodi casu licitum est consulere homini illam actionem: dices id esse, quia licet consulere minus malum. Contra est, quia non solum licet consulere, sed cooperari etiam cum illo, vt studere, vel argumentari, vel ludere.

VI. Sed contra. Nam ille actus est tunc virtute prohibitus, vt diximus: ergo quomodo cumque tunc

illum faciat, facit contra præceptum. Secundo, actus ille de se est incompositibilis actui præcepto: ergo ex vi eius sequitur omisio: ergo semper est causa eius: neque videtur referre, quod simul sequatur ex alia causa, scilicet voluntate omitterendi. Nam, vt aliquid sit peccatum, non est necesse, vt solum illud causet peccatum, neque quod peccatum fieret, etiam illo non posito, vt si quis sciret fore vt alter fureretur hanc, vel illam rem sine concursu eius: nihilominus ipse peccat si illum adiuret. Tertio, quia alias sequeretur non peccare sacerdotem, qui cum decreuerit non dicere officium, proicit breuiarium in mare: neque illum, qui cum decreuerit non seruare votum castitatis, contrahit matrimonium: neque etiam illum, qui cum propositum habeat non restituendi, distrahit bona illa.

Ad primum respondeo illum actum eo tempore non exerceri prout est prohibitus, quia solum virtute prohibetur, vt potest esse occasio omitterendi. Ad secundum nego actum illum illo modo concurrere ad omissionem, & ad argumentum fateor necessarium esse, posito illo actu, omittere, tamen id non fati est, vt actus sit causa omissionis, sed necessarium præterea est, vt hic, & nunc, sequatur omisio, ex eo quod actus ille exercetur; vnde aduertit, vt aliquis actus sit causa omissionis, non fati esse actum illum de se esse sufficientem ad efficiendum illum effectum, sed necessarium præterea esse non supponere effectum iam productum, hoc enim necessarium est in omni causa, quæ actu debet influere; in proposito autem illa omisio iam erat facta moraliter, & ideo formaliter non censetur manare ab illo actu: quare non est simile de aliis exemplis. Ex hoc tamen inferri videtur, vt actus ille concomitans omissionem, non sit peccatum, necessarium esse præcedere voluntatem formalem, & expressam omitterendi, quia vbi non est hæc voluntas, actus, moraliter loquendo, semper est causa indirecta, nam omnis effectus refertur in aliquam causam, vnde quando non habet causam directam, refertur in indirectam, & præterea quia cum non habet aliquam illam voluntatem expressam, non potest moraliter vere iudicari omissionem iam esse factam. Ad tertium respondetur negando consequentiam. Et ratio in primis est, quia ille in eo casu admittit sibi potestatem adimplendi præceptum; etiam si in futuro tempore propositum mutet, studium vero non est huiusmodi. Dices ergo saltem, si quis dormiret eo tempore, peccaret, quia admittit sibi potestatem mutandi voluntatem, & ideo videtur noua culpa. Respondeo, transeat hoc. Vnde infero quod si actus concomitans talis sit, vt per se possit conferre ad perseverandum in malo proposito, atque adeo magis impedire hominem ne impleat præceptum, ex hac parte poterit actus habere aliquam malitiam. Secundo respondeo, si quis deliberate decreuit omittere, & moraliter non est verisimile illum mutaturum voluntatem, non censetur sibi adimere potestatem non peccandi, ratione somni. Idem fere est dicendum ad alia duo exempla: quæ non procedunt, quia illi actus sunt per se mali, & directe contra ipsum præceptum.

SECTIO IV.

Quo tempore censetur quis peccare peccato omissionis.

Difficultas huius questionis versatur in ea omissione, quæ non est actus voluntatis, eo tempore

*Disp. 2. sed. 6.
n. 10.*

VII.

I. Sententia improbativa. tempore, quo præceptum virget: de qua est prima sententia, quæ affirmat posse illam esse peccatum, licet neque eo tempore, quo præceptum obligat, volita sit, neque interior culpa præcesserit. ita Marfil. in 2. quest. 21. sed est sententia improbabilis, nam impossibile est eum qui se somno committit in gratia, & sine peccato mortali dum actu dormit, amittere gratiam, & peccare mortaliter: quia non habet libertatem, neque usum rationis, alias amens & puer ante usum rationis posset amittere gratiam: impossibile ergo est, ut omisio illa sit peccatum, nisi ratione præcedentis voluntatis: & ratio est, quia nullum est peccatum, nisi sit liberum; ergo vel voluntate præfenti, vel voluntate præterita: ergo debuit præcedere interior culpa.

II. Sententia proponitur. Secunda sententia est, quæ vult totum hoc peccatum omisionis committi, cum aliquis dat sufficientem causam omisionis, postmodum vero tempore præcepti nullum esse peccatum, ita Alenf. 2. p. quest. 130. memb. 6. Gabr. 2. d. 45. dub. 3. ad 7. Fundamentum est, quia omne peccatum sequitur voluntatem.

III. Sententia. Tertia sententia dicit tunc omisionem imputari ad peccatum, & culpam, quando adest tempus implendi præceptum, est D. Thomæ. 2. 2. q. 79. art. 3. ad 3. & ratio esse potest, quia peccatum consistit in transgressione præcepti: hæc autem obligatio solum est eo tempore, quo præceptum obligat. Confirmatur à signo, nam si illa causa omisionis esset somnus, vel ebrietas, & casu ille excitaretur, vel ad se rediret, & impleat præceptum, reuera non omisit, atque si tali omisioni esset imposita pœna excommunicationis, vel irregularitatis, non illam incurreret. vide Caietanum 2. 2. quest. 150. art. 4. sed forte dissensio est de nomine.

IV. Observatio pro decisioe. Aduertendum est in omisione, sicut in commisione duo esse consideranda, interiorem culpam, quæ in voluntate ipsa est, & exteriorem omisionem, quæ in carentia actus præcepti consistit. Prima propositio. Culpa, & peccatum interius committitur, cum quis voluntarie dat causam futuræ omisionis. Est certa, quia omnis culpa formaliter est in voluntate. Confirmatur, nam qui directe vult omittere, tunc committit culpam quando habet illam voluntatem: ergo idem est quando vult indirecte. Idem patet ex his, quæ diximus de futuro euentu quomodo aggrauet malitiam voluntatis.

V. Propositio. Secunda propositio. Exterior omisio tunc intelligitur fieri cum occurrit tempus præcepti, & licet nullam mortalem malitiam addat, ipsa tamen peccatū proprie dici potest. Probantur unguis, quia omisio exterior tunc fit, quando fit exterior actus prohibitus. Secunda vero pars, scilicet illam omisionem non addere malitiam mortalem, patet, quia suppono voluntatem neque mutari, neque augeri. Vltima vero pars patet, quia ut actio exterior sit mala, satis est quod procedat à mala voluntate: ergo idem erit de omisione. Confirmatur, nam cum procedit à voluntate directa, est peccatum non propter malitiam, quam inde habeat, sed propter voluntatem: ergo similiter, &c. & hoc etiam probant rationes D. Thomæ.

VI. Ex his colligitur mensuram huius peccati omisionis sumendam esse ex culpa interiori quæ præcessit: nam si illa fuit venialis, & omisio talis erit: si mortalis, etiam mortalis erit omisio. Ratio est, quia tota illa malitia omisionis est à præcedenti volitione. Aduertendum vero est in illa præcedenti voluntate esse distinguendas duas rationes, vel malitias, ynam quam habet ex pro-

prio obiecto intemperantiæ sicut ebrietas: aliam, quam habet ut causa omisionis: omisio ergo, quæ subsequitur, denominatur, & mensuratur ex posteriori malitia, non ex priori, vnde contingere potest priorem malitiam esse mortalem, & tamen omisionem esse venialem, propter leuem negligentiam, vel culpam in præuidenda omisione futura.

Sed quæres, an possit contingere voluntatem, quæ est causa omisionis ut sic, esse culpam, & tamen omisionem postea sequutam nullo modo esse peccatum. Nam videtur posse accidere si aliquem antequam sequatur omisio, pœniteat prioris culpæ, & causæ datæ, tamen non possit impedire effectum, nam tunc omisio sequens est simpliciter inuoluntaria: ergo. Confirmatur, quia alias contingere posset eum qui est in gratia, dum est in gratia, peccare mortaliter peccato exteriori, quod videtur inconueniens. Item sequitur aliquando teneri hominem ad efficiendum actum illum exteriorem, qui est peccatum, ut si quis voluntarie incidit in morbum, ex quo sequitur culpabilis omisio postea dum iam ægrotat, & recte facit, & debet omittere. In contrarium vero est, quantumuis illum hominem pœniteat postea, propter illum actum iuste puniatur, & manet irregularis; ergo ille actus exterior habet rationem peccati; prætere in simili quæstione actus commissionis vere peccatum est, ut homicidium, ergo, &c.

Dico breuiter vtrumque modum loquendi esse probabilem, priorem videtur sequi Soto 4. d. 12. qu. 1. art. 7. & dicendum esset pœnam non solum esse impositam actioni exteriori, quia peccatum est, tunc cum fit, sed quia per se culpabilis est, & causam habet prauam voluntatem, licet per accidens contingeret non esse peccatum propter mutationem voluntatis: sed forte magis proprie illa peccata dicentur, quia procedunt à causa libera, & deficiente quatenus tenetur illa evitare: neque refert voluntas subsequens, quia illa non est principium omisionis, quæ sequitur, sed alia prior, quæ præcessit: actio autem exterior, vel omisio denominatur peccatum à voluntate à qua procedit, vnde simul eadem omisio, & est volita, ut effectus à voluntate, quæ est causa eius, & est nolita per modum obiecti, & prima voluntas est volo, secunda est nollem sequi effectum. Ad confirmationem respondeo illam omisionem habere duplicem respectum, alterum ad præcedentem voluntatem prauam, cuius est effectus, alterum ad presentes circumstantias, & voluntatem, & ut sic, recipit denominationes diuersas, neque est inconueniens eundem actum exteriorem denominari bonum, & malum à diuersis voluntatibus.

Sed occurrit hoc loco alia difficultas: nam sequitur eum qui voluntarie incidit in morbum, ex quo euidenter fiat, ut omittat executionem multarum actionum sub præcepto, ut ieiunandi, audiendi sacrum, &c. in illo priori actu incurrere malitiam omnium illarum omisionum, quod videtur durissimum, & sequela patet, quia tunc ponit sufficientem causam. Et habet difficultas locum in præceptis posituius. Quidam dicunt nunquam illum incurrere hanc malitiam. Ratio eorum est, quia ista præcepta posituius non obligant omnes, sed potentes illa exequi: non tenetur autem aliquis tueri sanitatem, ut possit obligari his præceptis, & postea peccare si non impleat. Sed non videtur verisimiliter dictum, primo, quia sequitur eum, qui ista directa intentione procurat morbum, ut deobligaretur ab agendo, contra illa non peccare quod aperte

VII

VIII

IX

est falsum. Secundo sequitur eum, qui in ebrietate tanquam in causa ualeat istas omissiones, nunquam incurrere istas malitias, quia praecepta non obligant, nisi eos qui possunt ratione uti: ergo non tenebitur quis conseruare usum rationis, ut obligetur. Tertio, quia praecepta omnes obligant, licet aliqui excusentur, unde cum ille hic non excusetur, uideatur uirtute agere contra obligationem ipsam, quod est peccare. Alii dicunt tunc aliquem incurrere culpam, cum directe praeuidet, & intendit illas omissiones, propter rationem factam, non tamen si non praeuideat. Sed neque hoc secundum uideatur consequenter dictum, nam in moralibus uoluntarium indirectum æquiualeat directo.

- X. Quocirca dico breuiter, eas omissiones esse malas, si aliquo modo uoluntariæ sint: quæ est expressa sententia D. Thomæ 1. 2. *question. 77. artic. 7. ad 7.* Adde tamen esse prudenter considerandum moraliter, quia ut istæ omissiones sint uoluntariæ indirectæ, oportet non solum esse praeuistas, sed esse tales, ut praeceptum obliget ad uirandam ægritudinem ne illæ sequantur: praecepta autem positua ad hoc non obligant, nisi quando omissiones proxime, & ueluti eodem tempore, moraliter loquendo, sequantur. Ex quo etiam efficitur, ut quando istæ omissiones non sunt directe intentæ, neque praeuistæ, raro imputentur ad culpam, quia praecepta ista positua non cum tanto rigore obligant, ut propterea teneatur quis cum tanto rigore precauere illa omnia quæ possunt impedire eorum executionem.

SECTIO V.

De grauitate omissionis, unde sit sumenda.

I. In hac re eadem omnino regulæ seruandæ sunt, quæ de peccato in genere supra *disput. 1. section. 2.* sunt positæ. Prima propositio. Specifica grauitas, & essentialis istius peccati ex obiecto est consideranda, seu ex materia circa quam uersatur: hoc conitat, quia hoc generale est in omni peccato. Et explicatur, nam directa uoluntas non faciendi quod praeceptum est, ex re uolita habet specificam malitiam, & maiorem, uel minorem in illa specie: ergo, &c.

II. Secunda propositio. Grauitas huius malitiæ optime consideratur ex actu, quo omisio priuat, illa enim omisio grauior erit cæteris paribus, quæ opponitur meliori actui. Probat, tum quia propria materia, & ueluti obiectum omissionis est uirtus. Illa qua priuat, quia eum hoc peccatum sit quali pura priuatio, de se non potest habere proprium obiectum nisi ratione positui, tum etiam, quia priuatio ex forma, qua priuat, mensuranda est, & ideo hæc ratione supra diximus malitiam oppositam perfectiori uirtuti de se esse maiorem.

III. Sed contra docuit Alm. 3. *moralium cap. 26.* & Adam. in 4. *quest. 6.* & fundamentum est, quia si ex actu opposito pensanda esset grauitas omissionis, pura omisio de se non haberet certam malitiam, sed in infinitum maiorem, & minorem. Probat, quia ille actus contrarius est in infinitum remissibilis, & illa omisio est minus mala, quam quicumque actus posituius, licet in infinitum remittatur: ergo, &c. Sed melius confirmari potest primo, quia melior est actus, qui est in consilio, quam qui est in praecepto, nam ille potest esse actus heroicus, & tamē priuatio con-

traria non est magis mala. Confirmatur secundo. Nam grauius peccatum est non succurrere extreme indigenti, quam existenti in necessitate minori, & tamē illud primum uideatur minus bonum. Ad argumentum eorum respondeo in primis falsum supponere, quia forte actus non est in infinitum remissibilis. Secundo, quidquid sit, ille actus in quacumque remissione habet certam perfectionem specificam, & essentialem, quæ reperitur in quocumque actu quantumcunque remisso: ergo ponenda erit malitia puræ omissionis, ut sit specifica grauitas malitiæ. Ad primam confirmationem respondeo ex dictis, omnem malitiam debere habere rationem moralis priuationis, atque adeo debere esse carentiam bonitatis debitæ inesse, & ideo omissiones illarum bonitatum, quæ non sunt moraliter debitæ, non debent hoc loco numerari: supponit ergo conclusio positua omissionem esse malam, & de illa loquimur. Ad secundam confirmationem patebit responsio ex ijs, quæ infra latius a nobis dicenda erunt.

Tertia propositio. In grauitate omissionis consideranda etiam est obligatio, & vis praecepti, & legis praeipientis actus cui omnino opponitur. ita Almayn. *supra*: in quò sine causa improbatur à Thomistis, quia certum est esse grauius de se id omittere, quod à superiori distinctius praeceptum, quia est magis rationi dissimum. Confirmatur, nam licet ille actus de se non esset æque bonus, sicut alius, tamē eo ipso, quod à superiore sub maiori uinculo praeceptum, habet quandam maiorem rationem boni: ergo, &c. Idem præterea patet à simili in commissionem. Nam aduertenda est differentia inter ea quæ naturali legi, & positua praeceptum: in illis liquidem quo actus est de se in materia grauiori, eo praeceptum naturale, quod in tali actu cadit, magis obligat: in praeceptis autem posituius non semper ita est: & præterea in omissionibus, quæ his praeceptis opponuntur, præter materiæ qualitatem consideranda est vis, & modus obligationis praecepti.

Quarta propositio. Etiam in omissionibus sunt consideranda alie circumstantiæ, & ideo non omnes omissiones oppositæ eidem praecepto sunt æque graues, quod etiam aliqui Thomistæ sine causa negant. Et patet, quia illa omisio morale quid est, & uel formaliter, uel uirtute includit actum uoluntatis: potest ergo esse uel magis, uel minus uoluntaria: & propter finem magis, uel minus malum, & sic de reliquis: ergo, &c. Ex quibus etiam colligitur in primis puram omissionem, cæteris paribus, esse minus peccatum, quam eam quæ est directe uoluntaria posituius.

Definitur deinde ex dictis alia quæstio, quam D. Thomas hoc loco omittit, sed tractat. 2. 2. *quest. 79. artic. 4.* quod sit peccatum grauius omisio, an commissio? & respondet commissionem summam esse grauius peccatum, quam sit summa omisio, ut odium Dei, quam carentia amoris. Similiter respectu eiusdem uirtutis, ex suo genere, etiam commissio est peior omisione, ut hæresis, carentia fidei, & sic de alijs, & ratio est, est, quia commissio opponitur quodammodo contrarie, & ideo inducit maiorem inordinationem uirtutis; at uero in particulari loquendo de hac, uel illa omisione, & commissione, sæpe contingit omissionem esse grauiorem, ut per se constat.